

De Archeoloog

Archeologisch nieuwsoverzicht

jaargang 1, februari 2025

3 februari

Een storm heeft de resten van een houten scheepswrak op het strand van het Duitse waddeneiland Sylt blootgelegd. Het komt mogelijk uit de 17e eeuw.

<https://historianet.nl/cultuur/archeologie/storm-spoelt-mysterieus-scheepswrak-aan-op-waddeneiland>

Archeologen hebben bij opgravingen op het Materplein in de deelgemeente Mater van het Vlaamse Oudenaardse sporen van houten huizen uit de tiende eeuw blootgelegd. Ook ontdekten ze dat de huidige eind 18e-eeuwse kerk bij het plein is gebouwd op de fundamenten van een laat-Romaanse voorganger uit de periode 1160 - 1220.

https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20250203_94694098

4 februari

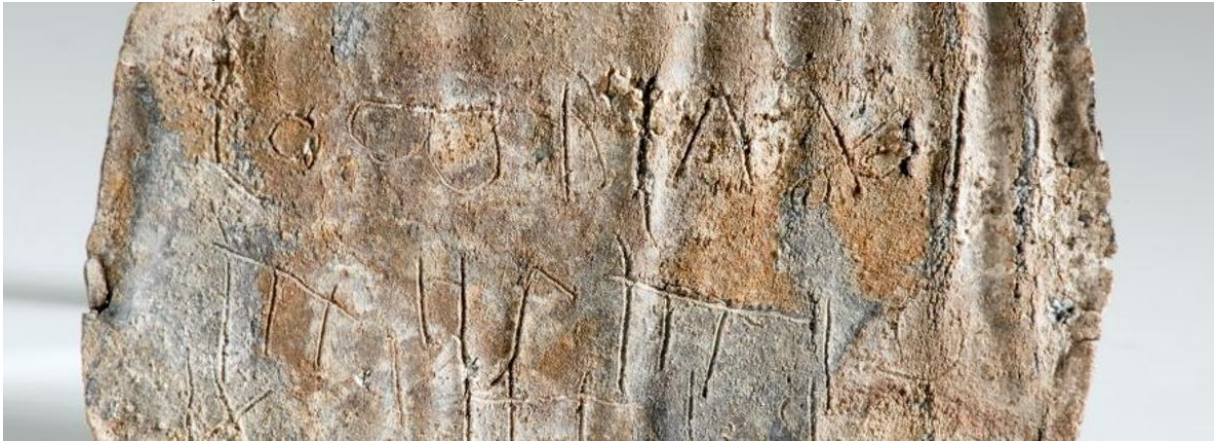
Bij de begeleiding van rioleringswerkzaamheden in Enkhuizen hebben archeologen resten van de oudste stadsmuur en een stadspoort van de Westfrieze stad gevonden. Het gaat om sporen van de eerste stenen muur die werd gebouwd tussen 1400 en 1570. Bij de stadspoort zou het om de Westerpoort gaan die in 1533 werd gebouwd. De archeologen deden ook een andere bijzondere vondst, namelijk een complete ijzeren hamer met houten steel van 30 cm lang.

<https://www.enkhuizen.nl/actueel/stadspoort-gevonden-bij-archeologisch-onderzoek-in-enkhuizen/>

Voor het eerst komt het 3,2 miljoen jaar oude skelet van oermens Lucy naar Europa. Haar fossiele botten zijn vanaf 25 augustus te zien in het Tsjechische Nationaal Museum in Praag. Ethiopië leent het skelet van Lucy voor 60 dagen uit aan Tsjechië. Haar botten behoren tot de oudste en meest volledige resten van een mogelijke menselijke voorouder. De in 1974 in Ethiopië gevonden Lucy dankt haar naam aan het liedje 'Lucy in the sky with diamonds' van The Beatles.

<https://www.hbvl.be/natuur-en-wetenschap/skelet-van-oermens-lucy-komt-voor-het-eerst-naar-europa/37607787.html>

Volgens Patricia Kret die promoveert aan de Universiteit van Leiden gaven de Romeinen vloektabletten mee aan de doden om vijanden dwars te zitten. Ze zagen de overledenen daarbij als een soort 'tussenpersoon' die moesten zorgen dat een vloek werd uitgevoerd.

<https://www.universiteitleiden.nl/in-de-media/2025/02/patricia-kret-bij-ovt-over-gevonden-vloektabletten-bedoeld-om-connectie-te-maken-met-goden>

6 februari

Slijtage aan 29.000 jaar oude tanden uit de ijstijd toont mogelijk aan dat mensen hun gezicht toen ook al versierden met piercings.

<https://www.kijkmagazine.nl/mens/populaire-piercing-ijstijd-kinderen/>

Afgelopen week kwam het nieuws naar buiten dat in het Belgische Herstal (net ten noorden van Luik) tussen juli 2024 en februari 2025 resten van de Karolingische palts (paleis) zijn ontdekt. Het gaat om funderingen van een kerk en tientallen (kinder)graven en kalkstenen sarcofagen. De resten in de sarcofagen blijken uit de periode 650 - 780 n. Chr. te dateren. Helaas kwam vandaag het droevige nieuws dat de vondstlocatie is geplunderd en deels vernield (zie bijgaand filmpje).

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/kijk/2025/02/06/herstalle-karel-de-grote-mimir-091ff8f4-f7cd-40c7-9542-67a5c4e5f/>

7 februari

Bij opgravingen tijdens de aanleg van een vloerwarming in de Mariakerk in Gardelegen in Duitsland tussen juni 2022 en september 2023 blijken ruim 1000 voorwerpen te zijn blootgelegd die tot 700 jaar oud zijn. De archeologen vonden onder andere een muntschat van 679 munten en muntfragmenten, waarvan er waarvan er veel zwaar gecorrodeerd waren. Andere gevonden voorwerpen waren onder meer kledingspelden, boekklemmen, keramiek, dierenbotten en glasscherven. Een van de meest intrigerende vondsten was een 8 centimeter hoog beeldje van een aap gemaakt van een lood-brons-legering. Het beeldje zaait verwarring onder deskundigen die niet weten of de aap nou een drinkhoorn of een blaasinstrument vasthoudt. Wel weten de experts te melden dat afbeeldingen van apen vrij gebruikelijk waren in middeleeuwse kerken. “Ze worden vaak afgebeeld terwijl ze bordspellen spelen, muziek maken, mensen imiteren of verstrikt zijn in wijnranken en lussen.”

<https://archaeologymag.com/2025/02/over-1000-artifacts-unearthed-in-german-church/>

Onderzoekers hebben genetisch bepaald waar de Indo-Europese taalfamilie is ontstaan. Zo blijkt uit een onderzoek dat is gepubliceerd in Nature. Tegenwoordig zijn er ruim 400 Indo-Europese talen die door ruim 40 procent van de wereldbevolking worden gesproken. Hun oorsprong ligt volgens het onderzoek bij een groep mensen die woonde in de regio Kaukasus - Beneden-Wolga. Rond 4400-4000 v.Chr. ontstond daar de eerste proto-Indo-Anatolische taal.

<https://arkeonews.net/ancient-dna-reveals-missing-link-in-the-origins-of-indo-european-languages-spoken-by-40-of-the-world/>

10 februari

In Alaska is een 1000 jaar oude bergplaats ontdekt waar het inheemse volk de Dene ooit hun voedsel bewaarden voor toekomstig gebruik.

<https://www.tagtik.be/nl/nieuws/samenleving/1000-jaar-oude-geheime-bergplaats-ontdekt-in-alaska.html>

In het Oertijdmuseum in Boxtel is zaterdag de expositie ‘De geheimen onder de vloer van kasteel Stapelen’ van ArcheoHotspot begonnen. Deze toont archeologische vondsten die eind jaren zestig zijn opgegraven bij de waterburcht.

<https://www.brabantscentrum.nl/boxtel/boxtel/57592/oertijdmuseum-toont-de-geheimen-onder-de-vloer-van-kasteel-st>

11 februari

In de gevel van een nieuw stroomstation in Katwijk van Liander zijn (afbeeldingen van) archeologische vondsten verwerkt die vorig jaar op de bouwplaats zijn ontdekt. Het gaat om scherven van Romeins aardewerk, een fibula uit de eerste eeuw na Christus en een graf uit de Romeinse tijd. Ook vonden de archeologen er een crematiegraf met urn, uit vermoedelijk de vroege middeleeuwen. Mogelijk is de locatie langere tijd in gebruik geweest als grafveld.

<https://solarmagazine.nl/nieuws-zonne-energie/i39691/liander-eert-archeologische-vondsten-met-ontwerp-nieuw-transformatorgebouw-katwijk>

12 februari

Bij graafwerkzaamheden in Breda zijn de fundamenteën van een middeleeuwse toren ontdekt. De toren hoort hoogstwaarschijnlijk bij de eerste omwalling van de stad uit de 13de eeuw.

<https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/4642292/archeologen-ontdekken-middeleeuwse-toren-bij-graafwerkzaamheden>

13 februari

Archeologen hebben in Londen een stenen funderingsmuur van een Romeinse basilica ontdekt uit de begintijd van de Engelse hoofdstad. Ze vonden het onder de betonnen vloer van een kantoorgebouw in de City of London dat wordt gesloopt. Een basilica was het centrale onderdeel van het forum, het economische en juridische hart van een Romeinse stad. Het gebouw was tweeënhalve verdieping hoog en dateert uit ongeveer 80 n.Chr. Het was het middelpunt van het toen net een paar decennia oude, door de Romeinen gestichte Londinium.

<https://www.bbc.com/news/articles/cx2jdnv0ywyo>

14 februari

Op een nieuwbouwlocatie in Medemblik hebben archeologen en studenten archeologie een bronstijdboerderij gevonden. Ook ontdekten ze een grafheuvel met kuilen met verbrand materiaal. Een bijzondere vondst was een zogeheten plankladder. Bron foto's: ADC.

<https://archeologie.nl/bronstijd-boerderij-bloot-gelegd/>

Van 7 maart t/m 6 juli 2025 kun je in het stadsarchief van Amsterdam een tentoonstelling bekijken over de vroegste, middeleeuwse geschiedenis van de hoofdstad.

<https://www.amsterdam.nl/stadsarchief/agenda/geboorte-stad-zoek-middeleeuws-amsterdam-0/>

Op Valentijnsdag komt er altijd wel ergens een archeologische vondst boven water die met de liefde te maken heeft. In dit geval gaat het om een Romeinse sierspeld die tussen 2012 en 2020 bij Grobbendonk in de Antwerpse Kempen is gevonden. De broche heeft het opschrift 'VENIOCV'. Dit kan staan voor 'Kom nu, mijn oogappel' of 'Kom nu, en snel'. Het laatste klinkt toch ietsje minder romantisch.

<https://www.rtv.be/entertainment-en-ontspanning/uniek-romeins-valentijnscadeau-gevonden-op-mccain-site-grobbendonk>

18 februari

Voor de zuidkust van Marokko zijn negen scheepswrakken uit de Eerste Wereldoorlog gevonden.

<https://nieuws.marokko.nl/100362/negen-scheepswrakken-uit-eerste-wereldoorlog-ontdekt-voor-marokkaanse-kust/>

Bij een opgraving op de Schapenmarkt in Purmerend hebben archeologen een pijparden leeuwtje gevonden. Het beeldje dat ergens tussen de 16^e en 18^e eeuw is gemaakt, is van dezelfde klei als de kleipijpen uit die periode.

<https://www.noordhollandsdagblad.nl/regio/zaanstreek-waterland/waterland/uniek-leeuwtje-gevonden-tijdens-opgraving-schapenmarkt-in-purmerend/41815951.html>

Archeologen hebben bij een opgraving op het Spuiplein in Den Haag stukken muren en watergang uit de 17e eeuw gevonden. Het gaat om resten van een oude haven.

<https://www.ad.nl/den-haag/historische-resten-van-oude-haven-ontdekt-bij-opgraving-in-centrum-van-den-haag~aa9f7f0e/>

20 februari

Archeologen hebben in Egypte de graftombe van farao Thoetmoses II ontdekt. De mummie van de farao lag niet in het graf. Deze was al in 1881 gevonden in de Deir el-Bahari dodentempels. Ook lagen er geen schatten meer in, maar nog wel een albasten pot met daarop de namen van Thoetmoses II en zijn vrouw Hatsjepsot.

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2025/02/19/nieuwe-koninklijke-graftombe-ontdekt-in-egypte-voor-het-eerst-i/>

Bij Tetouan in Marokko hebben archeologen de resten gevonden van Kach Kouch, een dorp uit de bronstijd van vóór de komst van de Feniciërs in het gebied. Ze denken dat het om de oudste tot nu toe gevonden nederzetting in de Maghreb gaat.

<https://www.bladna.nl/kach-kouch-oudste-dorp-maghreb-ontdekt-noord-marokko,61190.html>

Op een nieuwbouwlocatie in Maarsse in de provincie Utrecht hebben archeologen middeleeuwse resten gevonden van een bijna 1000 jaar oude agrarische nederzetting.

<https://www.rtvutrecht.nl/nieuws/3856756/archeologen-stuiten-op-middeleeuwse-nederzetting-onder-maarsse>

Voor de kust van Australië hebben duikers het scheepswrak van de Nederlandse Hr.Ms. K XI ontdekt. Deze onderzeeboot uit 1925 patrouilleerde jarenlang in de wateren rond toenmalig Nederlands-Indië en speelde nog een belangrijke rol in WO2 bij de redding van 13 Australische opvarenden. Na de oorlog werd de onderzeeboot in 1946 bewust tot zinken gebracht bij Rottnest Island, in de buurt van Perth.

<https://www.defensie.nl/actueel/nieuws/2025/02/20/wrak-nederlandse-onderzeeboot-uit-1925-ontdekt-bij-australie>

21 februari

Bij de opgraving in Lisse vanwege de nieuwbouwwijk Geestwater hebben de archeologen een schoenafdruk uit het neolithicum gevonden (zie de link voor een filmpje). Eerder vonden ze er al resten van een boerderij, een akkertje en gebruiksvoorwerpen. Mogelijk was hier tussen 2000 en 3000 jaar v. Chr. een kleine agrarische nederzetting.

<https://www.bollenstreekomroep.nl/prehistorische-vondst-in-oude-duinen-lisse-archeologen-gaan-uit-hun-dak/>

24 februari

In Noorwegen hebben archeologen de oudste tot nu toe ontdekte runensteen gereconstrueerd. Op de ruim 2000 jaar oude steen lijkt onder andere de naam van een vrouw te staan.

<https://www.telegraaf.nl/nieuws/246259594/meer-details-bekend-over-s-werlds-oudste-runensteen-in-noorwegen-mogelijk-van-een-vrouw>

Het Haagse Spui was ooit een soort eiland, omringd door water. Er stonden ooit vrijstaande huizen op waarna het stuk land naast het Binnenhof langzaam werd volgebouwd. De archeologische vondsten van afgelopen week bevestigen dit beeld.

<https://indebuurt.nl/denhaag/toen-in/historische-ontdekking-zo-zag-het-spuiplein-er-vroeger-uit~352619/>

Archeologen hebben op een plein in Brussel 16 graven ontdekt die hoorden bij een in 1784 opgeheven kerkhof. De aanleiding van de opgraving was nogal 'werelds', namelijk de aanleg van een frietkot op het plein.

<https://www.bruzz.be/actua/wetenschap/gezien-archeologen-graven-16-lichamen-op-uit-voormalig-kerkhof-2025-02-22>

25 februari

Begin dit jaar hebben detectorzoekers twee bijlen en een groot tweehandig zwaard uit de middeleeuwen ontdekt bij de rivier de Osa in het noorden van Polen. Archeologen denken dat de wapens dateren uit de 14e of 15e eeuw, een tijd waarin ridders van de Duitse Orde actief waren in het gebied.

<https://historianet.nl/cultuur/archeologie/vondsten-uit-de-middeleeuwen-tweehandig-zwaard-ontdekt-bij-poolse-rivier>

In 1963 werd in Alicante in Spanje een goudschat uit de bronstijd, de Schat van Villena, ontdekt. Tussen de prachtige gouden voorwerpen uit de periode 1500-1200 v.Chr. zitten ook voorwerpen van ijzer, terwijl de ijzertijd in die tijd nog niet in Spanje was begonnen. Het gaat om een halve bol en een armband met een hoog nikkelgehalte in het ijzer. Ijzer met veel nikkel is kenmerkend voor meteorieten. Het zou daarom zomaar kunnen dat beide voorwerpen met buitenaards ijzer zijn gemaakt.

<https://www.sciencealert.com/strange-metal-from-beyond-our-world-found-in-an-ancient-treasure-stash>

Onderzoekers hebben tientallen menselijke botten gedateerd die uit de rivier de Theems zijn opgebaggerd. De helft ervan blijkt uit de bronstijd of ijzertijd te komen. De onderzoekers concluderen daaruit dat ze afkomstig zijn van overledenen die toen opzettelijk in de rivier zijn gelegd.

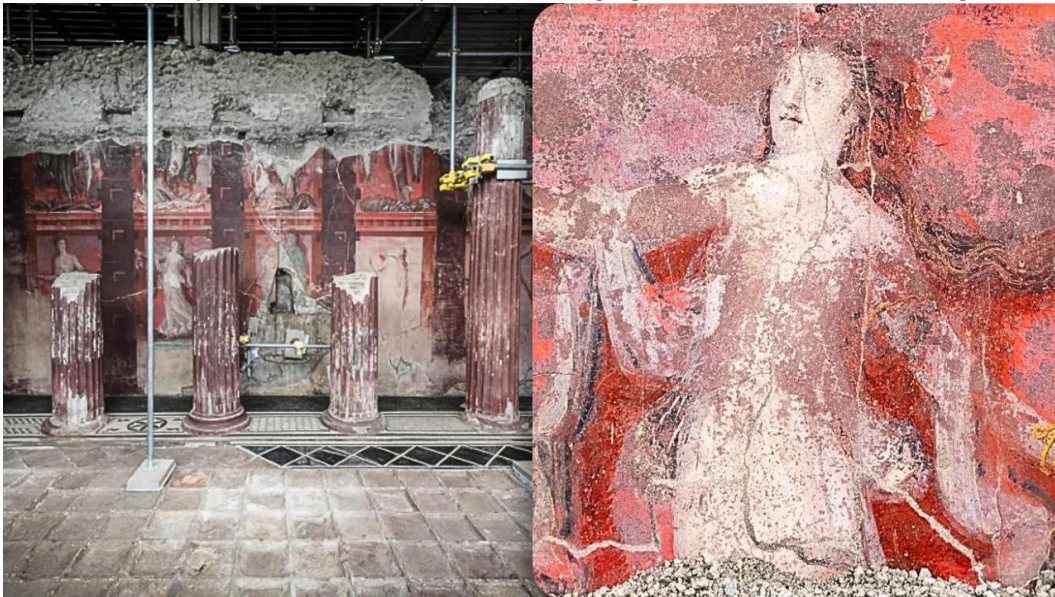
<https://www.demorgen.be/nieuws/skeletten-in-theems-werpen-nieuw-licht-op-ontbrekende-doden-uit-prehistorie~b088e31f/>

Vandaag is seismologisch onderzoek gestart in Oldenzaal. Dit onderzoek moet archeologische vondsten opleveren voordat de gemeente start met de aanleg van het Singelpark. De gemeente heeft een rijksbijdrage gekregen van € 677.000 uit de zogenaamde Erfgoeddeal en wil daarmee het verleden van park 'tastbaar en toegankelijk' maken voor inwoners en bezoekers.

<https://www.twentefm.nl/artikel/5148630/archeologische-schatten-in-oldenzaal-seismologisch-in-kaart-gebracht>

26 februari

In Pompeii hebben archeologen levensgrote fresco's blootgelegd van een stoet voor Dionysus, de god van de wijn. De fresco's komen uit de eerste eeuw v.Chr. en zijn levensgroot. Vermoedelijk waren ze al 100 jaar oud toen Pompeii ten onder ging door de vulkaanuitbarsting van de Vesuvius.

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2025/02/26/italie-pompeii-fresco-dionysus-god-van-de-wijn/>

Deense archeologen hebben in het dorpje Aars in Denemarken een cirkel met een diameter van zo'n 30 meter gevonden, die bestaat uit ongeveer 45 houten palen die ongeveer twee meter van elkaar zijn geplaatst. Volgens een eerste schatting komt de palencirkel uit het late neolithicum (ongeveer 2000 v.Chr.).

<https://www.hln.be/wetenschap/zo-n-ontdekking-gebeurt-maar-een-keer-in-mensenleven-archeologische-site-in-denemarken-lijkt-op-stonehenge~a913786a/>

Een Vikingzwaard dat in mei 2024 opdook tijdens een archeologiedag in Doetinchem ligt negen maanden lang in een ontzoutingsbak bij Restaura in Heerlen. Na behandeling keert het zwaard in september terug naar de Achterhoek. Mogelijk is het zeldzame zwaard bij baggerwerk in de Oude IJssel boven water gekomen in de jaren vijftig van de vorige eeuw.

<https://www.gelderlander.nl/doetinchem/doetinchems-vikingzwaard-9-maanden-ondergedompeld-in-een-bad-in-heerlen-voor-een-nog-langer-leven~a52ff45d/>

27 februari

Archeologen hebben in Ivoorkust het oudste bewijs van menselijke bewoning van regenwouden gevonden. Het gaat om sporen van 150.000 jaar geleden.

<https://www.demorgen.be/snelnieuws/regenwouden-al-veel-eerder-bewoond-dan-gedacht-archeologen-vinden-bewijs-van-menselijke-bewoning-150-000-jaar-geleden~b4bf19a3/>

In Zuid-India hebben archeologen ijzeren voorwerpen ontdekt uit de periode 2953 tot 3345 v. Chr. Het gaat om dagelijkse gebruiksvoorwerpen zoals messen, pijlpunten, bijlen, ringen en beitels en om zwaarden. Een opmerkelijke vondst is een zwaard uit een grafveld, dat is gemaakt van hoogwaardig koolstofstaal, een geavanceerd materiaal waarvoor gespecialiseerde kennis en precieze hittebehandeling nodig was. In de plaats Kodumanal vonden de archeologen ook een smeltoven, met ijzerslakken die aan de ovenwand waren vastgesmolten. De vondsten betekenen dat de ijzertijd in India zo'n 2000 jaar eerder begon dan in Turkije, waarvan tot nu toe werd gedacht dat daar de ijzerbewerking begon.

<https://www.welingelichtekringen.nl/wetenschap/verrassende-ontdekking-in-zuid-india-begin-van-ijzertijd-mogelijk-2000-jaar-eerder-dan-gedacht>

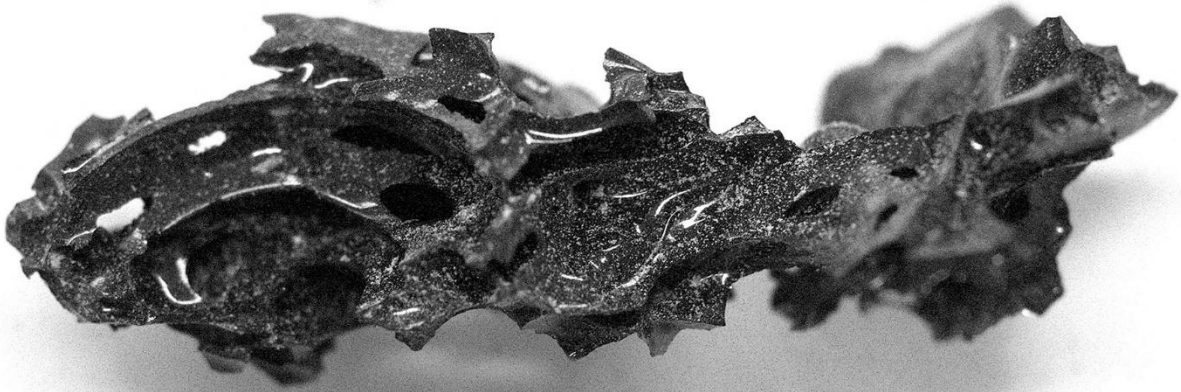
28 februari

De douane in Frankrijk ontdekte onlangs een tiental tanden van een plesiosaurus, een zeereptiel dat zo'n 70 miljoen jaar geleden leefde. De tanden lagen in een vrachtwagen uit Spanje, die op weg was naar Italië. Het ging om smokkelwaar, want bij de tanden zaten geen transportdocumenten.

Dergelijke fossielen komen vaak uit Marokko. De bloeiende illegale handel erin is schadelijk voor paleontologische vindplaatsen.

<https://www.bladna.nl/miljoenen-jaren-oude-tanden-marokko-onderschept,61378.html>

De hersenen van een Romein die in de jaren 60 in Herculaneum is gevonden en die slachtoffer was van de uitbarsting van de Vesuvius in 79 n.Chr. blijken door de vulkaanuitbarsting in glas te zijn veranderd. Bij onderzoek van het skelet in 2018 ontdekte een forensisch antropoloog kleine glasachtige resten in de vulkanische as die de schedel vulde. Onderzoekers concluderen nu in een recent gepubliceerd onderzoek dat het gaat om 'glazen' hersenweefsel.

<https://www.demorgen.be/tech-wetenschap/wereldprimeur-door-zwarte-glinstering-in-schedel-hersenen-veranderden-in-glas-na-uitbarsting-van-de-vesuvius~bfbaae2c/>

Colofon

Teksten en redactie: Gabor Mooij

Contact: gabor@mooij.info

<https://www.mooij.info/de-archeoloog/>